

**Järjestöjen ja
hyvinvointialueiden yhteistyö
toimintaympäristön
murroksessa**

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN JÄRJESTÖKENTTÄ

- Sote-alalla 8800, joista reilut 200 valtakunnallisia järjestöjä, loput isompia ja pienempiä alueellisia ja paikallisia yhdistyksiä (vrt. yrityksiä sote-alalla on noin 20 000, joista valtaosa mikroyrityksiä)
- Jäseniä sote-järjestöissä on noin 1,5 miljoonaa, vapaaehtoisia 500 000, työntekijöitä 50 000
- Järjestöjen valtionavustusjärjestelmä on ollut merkittävä sosiaalinen innovaatio, joka on mahdollistanut elinvoimaisen, innovatiivisen ja vastuuta ottavan kansalaisjärjestökentän.
 - Järjestöjen perustamat rahapeliyhtiöt RAY ja Veikkaus 1940-50-luvuilla varainhankinnan rakenteina – budjettirahoitus vasta 2024 alkaen.

Sote-järjestöjen rooli

- Sote-järjestöjen rooli yhteiskunnassa – yhteiskunnallisen tarpeen tunnistaminen, kohderyhmän äänen välittäminen, ratkaisujen ehdottaminen ja tarjoaminen
 - Kohtaaminen on sote-järjestöjen yksi perustehtävä, mutta niin on myös kehittäminen, vaikuttaminen, viestiminen, asiantuntijuuden tarjoaminen, osallisuuden ja merkityksellisyyden mahdollistaminen, luottamuksen rakentaminen
 - Sote-järjestöt ovat osa kansalaisyhteiskuntaa, joka on osa demokratiaa
 - Sote-järjestöjen hyvinvointia edistävä ja ongelmia ehkäisevä työ puskuroi julkisten palveluiden kuormittumista
 - Järjestöissä ihmiset ottavat yhdessä vastuuta yhteisestä pärjäämisestä, mikä on merkittävä arvo yhteiskunnassa

Järjestöjen ja hyvinvointialueiden kumppanuus

- Hajontaa ja matkaa on vielä, mutta yhteistyö on järjestöjen ja hyvinvointialueiden kesken ryhtynyt hyvin rakentumaan.
- Kriisikeskusbarometri 2024:
 - Kouluarvosana kriisikeskuksen ja hyvinvointialueen kumppanuudelle – kouluarvosanan keskiarvo 7,6 (mediaani 8)
 - Johtamallani kriisikeskuksella on hyvinvointialueen kanssa käynnissä palvelupolkujen tai toimintatapojen kehitystyö, mikä näkyy tai tulee näkymään konkreettisesti asukkaiden palveluissa – arvosana 3,4 (asteikko 1-5)
 - Arvosanoja 4-5 yhteensä 53 prosenttia
 - Arvosanoja 1-2 yhteensä 26 %
 - Yhteistyötä edistäviä tekijöitä: selkeät yhteistyön rakenteet, avustusprosessit, pitkäjänteinen yhteistyön henki, avoimuus, vuorovaikutus ja kehittämismyönteisyys, tutut kontaktit

Ajankohtainen tilanne 1/2

- Sotejärjestöjen valtionavustukset leikkautuvat asteittain 130 miljoonaa euroa vuosien 2025-2027 aikana eli kolmanneksen vuoden 2024 tasoon
- Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuson asettama selvityshenkilö laati syyskaudella 2024 raportin järjestöjen avustustoiminnan uudistamisen tueksi
- Lausuntokierros selvityksestä toteutettiin 14.1.-31.1., sekä järjestöiltä että hyvinvointialueilta kriittisiä huomioita
- Raportti ei evästä leikkausten kohdentamista, mutta ehdottaa laajamittaista sote-järjestöjen avustustoiminnan reformia

Ajankohtainen tilanne 2/2

- Ehdotus loitontaisi sote-järjestöjen avustuskäytäntöjä entisestään muiden hallinnonalojen käytännöistä,
 - soveltuuko vaikuttavuusperustaisuus lähtökohdaksi toimintaan, jossa sote-järjestöjen valtionavustukset ovat noin prosentti hyvinvointialueiden resursseista?
- Valtaosa sote-järjestöjen valtionavustuksista kohdennettaisiin määräväleihin muuttuviin painopistealueisiin
 - miten mahdollistaisi alueellisten ja paikallisten tarpeiden huomioimisen, millaiset ilmiöt tosiasiallisesti ovat korjattavissa esim. kuusivuotisin syklein, miten vapaaehtoistoimintaa rakennetaan sykleissä jne.
- Selvityshenkilö keskittäisi hyvinvointialueiden 15 miljoonan euron avustukset STEA:n jaettavaksi, avustuksia ei järjestöille joiden alueen väestöpohja alle 35 000 asukasta

SOTE-järjestökenttä murroksessa

- Edellinen merkittävä murroskausi järjestötoiminnassa 1990-luvun alun lama, jossa järjestöjen toiminta laajeni ja vahvistui
- Järjestöjen hyvinvointia vahvistava työ ja ennaltaehkäisy on jotakuinkin ainoa tunnistettava keino julkisten palveluiden kustannusten suitsimiseen
- Nyt käynnissä olevassa murroksessa rahoitus leikkaantuu noin kolmannella ja järjestöjen rooli uhkaa kaventua toteuttajarooliin
- Sopeutuminen ylöspäin on tapahtunut alhaalta ylöspäin, järjestöjen esille nostamasta tarpeesta ja ehdotuksista, nyt leikkaukset ovat toteutumassa ylhäältä alaspäin
- Kansalaisjärjestöjen murroksella on suuri merkitys myös kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuuden ja demokratian näkökulmasta